AWN-Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie
Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water
opgericht: 24 september 1994
e-mail: secretariaat@lwaow.nl

LWAOW'ers beschrijven de geschiedenis van ons maritiem erfgoed!

Even bijpraten….

augustus 2018

Enkele belangrijke data

- 12 t/m 14 oktober Nationale Archeologiedagen
- 10 november Donateursbijeenkomst STIMON
- 24 november Symposium Vrijwilligers in de Onderwaterarcheologie in Amersfoort

2019

- 19 januari Schervendag LWAOW in Amersfoort
- 2 en 3 februari Duikvaker in Houten
- 23 en 24 maart Theorieweekend Basiscursus Maritieme Archeologie in Amersfoort
- 6 en 7 april Praktijkweekend Basiscursus Maritieme Archeologie

1. LWAOW zoekt nieuwe voorzitter

Jan Venema, de huidige voorzitter van de LWAOW, heeft aangegeven na ruim 15 jaar zijn functie als voorzitter te beëindigen. Reden voor de LWAOW om op zoek te gaan naar een nieuwe voorzitter.

De LWAOW is een werkgroep binnen de Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie (AWN) met circa 190 geïnteresseerden in de onderwaterarcheologie. De missie is om belangstellenden in de maritieme geschiedenis van ons land te verenigen door samenwerking met andere erfgoedbeoefenaren door het organiseren van kennisoverdracht en deskundigheidsbevordering en het faciliteren en stimuleren van publicatie van uitgevoerde onderzoeken.

Wat wordt, naast een gedegen motivatie en goede mobiliteit van de voorzitter verwacht:

- een goede kennis van het maritiem archeologisch veld;
- duikervaring en bekendheid met de daarvoor geldende regelgeving;
- het actief volgen van ontwikkelingen in de archeologie;
- ervaring in bestuurlijke activiteiten;
- leidinggevende en bindende capaciteiten.

Tot de taken van de voorzitter behoren onder andere:

- het voorbereiden en leiden van het bestuursoverleg van de LWAOW;
- het deelnemen aan overleggen met externe maritiem archeologische organisaties;
- het mede organiseren en leiden van de jaarlijks Schervendag.

De functie is vrijwillig en vraagt een tijdsinvestering van ongeveer 6 uren per week.
Voor nadere informatie over de inhoud van de functie kan contact worden opgenomen met de huidige voorzitter, Jan Venema, telefoon 0515 – 232 700.
Geïnteresseerden kunnen dit kenbaar maken via e-mail: bestuur@lwaow.nl

2. Brief aan SZ&W voor aanpassing Arbo-regels

In het regeerakkoord van het kabinet Rutte III, van 10 oktober 2017, is aan de vrijwilliger een belangrijke rol toebedacht. Ook de ontsluiting van archeologische en historische plaatsen, zowel boven als onder water, en het belang daarvan voor onze cultuur staat beschreven. Goed nieuws want er zijn veel vrijwilligers die archeologisch en biologisch onderzoek onderwater kunnen en willen uitvoeren. Er is echter een probleem. De huidige Arbo-regelgeving voor duiken belemmert samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Dit is ernstig want hierdoor wordt veel

minder en in sommige gevallen geen onderzoek gedaan en gaat veel informatie over onze historie en onderzoeksdata verloren. In een aantal landen om ons heen is het samenwerken van professionele duikers met vrijwilligers wel toegestaan. Het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld kent een stelsel waarbij gekeken wordt naar de opleiding en medische keuring en niet naar het onderscheid tussen vrijwilligers, studenten en beroepsduikers. Bij het duiken op de Rooswijk, in augustus en september 2017, hebben vrijwilligers waardevolle informatie aan de onderzoeken van de professionals toe kunnen voegen.
Deze belemmering in de regelgeving was aanleiding om op 23 mei 2018 samen met STIMON, NOB, Museum Kaap Skil en Oudheidskamer (Texel), Stichting ANEMOON, SAXION College (Deventer), het NIOZ (Texel) en het NIDO (Wageningen), organisaties die ook met dit probleem geconfronteerd worden, een brief aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te sturen met het verzoek voor dit probleem een oplossing te vinden.
Vanuit de Directie Gezond en Veilig Werken van het Ministerie van SZ&W is meegedeeld dat in september met vertegenwoordigers van het Ministerie van OC&W, de Arbeidsinspectie en de Directie Gezond en veilig werken overleg plaats zal vinden om te onderzoeken of er mogelijkheden voor versoepeling van de Arbo-regels zijn.
Over de resultaten van dit overleg zullen we je op de hoogte houden.

3. Onderwaterarcheologie…….vaak een niet-alledaagse bezigheid

Bijdrage van: Mergor in Mosam

In 2010 ging het zandwinning- en natuurontwikkelingsproject “Over de Maas” in de uiterwaard van de Maas bij Dreumel van start. Door een inschattingsfout was de archeologische verwachting van het te ontginnen gebied als zeer laag beoordeeld en dreigde het bodemarchief zonder onderzoek te verdwijnen.
Door zoekers en detectoramateurs werden toch opmerkelijke vondsten gedaan, waarna nog in hetzelfde jaar op initiatief van professionele archeologen de *Archeologische Werkgroep “Expeditie Over de Maas*” werd opgericht. De projectontwikkelaar van het gebied, Nederzand, stond sympathiek tegenover dit initiatief en verleende medewerking met het zo veel en zo goed mogelijk bergen en documenteren van vondsten en structuren. Om niet onnodig veel aandacht van zoekers te trekken, voltrok het project zich in relatieve stilte.

Onderzoek naar ons maritiem erfgoed in de modder! Geen probleem voor LWAOW’ers.
(foto:Joost van den Besselaar)

In 2017 werd deze stilte opgeheven en werd de wereld duidelijk gemaakt dat deze site een van de grootste archeologische vindplaatsen van Nederland was, met een unieke concentratie scheepswrakken.
In de nadagen van het project *“Expeditie Over de Maas”*, waarbij in acht jaar tijd een klein deel van een van de rijkste archeologische locaties in Nederland gevonden werd, moesten nog een paar objecten geborgen worden. Een aantal van die wrakken werd niet direct bedreigd en zouden tijdens een twee weken durende campagne geborgen worden.

Om zoveel mogelijk menskracht te verzamelen organiseerde de Archeologische Werkgroep het *"Dolle Dwaze Graafweken"* evenement, voor studenten, professionals en vrijwilligers.
De Stichting Mergor in Mosam leverde een bijdrage door het lokaliseren van scheepswrak ODM-12 en het verkennen van een ondiepe plas, aangeduid met ODM-15 en recent weggebaggerde taluds, aangeduid met Talud-west en -oost. Aanvankelijk zouden de vrijwilligers van de Stichting Mergor in Mosam ingezet worden bij de berging van de deels onderwater liggende ODM-7 en de net onder het wateroppervlak liggende ODM-12.
ODM-7 bleek door bemaling uiteindelijk toch droog opgegraven te kunnen worden. De stichting concentreerde zich op de berging van ODM-12 en voerde verkenningen uit in een ondiepe afgraving ODM-15 genaamd en langs relatief vers weggebaggerde taluds. In het vers weggebaggerde talud moest op een aangepaste manier gewerkt worden. Het bedrijven van maritieme archeologie door vrijwilligers kenmerkt zich vaak door aangepaste werkwijzen.

4. Lezing over scheepsrampen midden op de Waddenzee

Bijdrage van: Stichting Maritieme Archeologie

Wilt u wel eens een lezing midden op de Waddenzee meemaken? Dat kan op vrijdagavond 17 AUGUSTUS OF 12 OKTOBER 2018, op de Rede van Paesens, midden op de Waddenzee aan boord van 'de Boschwad'. Hier vertelt Albert Buursma van Stichting Verdronken Geschiedenis over de scheepsramp van 1883 die de vissersvloot van Paesens-Moddergat aan de Waddenzee trof. Van de 22 schepen, met 109 mannen en jongens aan boord, die op maandag 5 maart 1883 om één uur 's nachts waren uitgevaren, overleefden 83 de ramp niet. Van de bemanning van de 17 vergane schepen overleefde slechts één bemanningslid de ramp.

Er ging een vloedgolf van rouw door het dorp, er was geen huis of er was wel iemand ontvallen; 86 weduwen en 115 wezen bleven zonder enige vorm van inkomen achter.
Naast deze scheepsramp zal het ook gaan over andere scheepsrampen die zich hier voltrokken, maar ook over piraterij, vingerbijters en hoe argeloze schippers misleid werden door jutters en daardoor te pletter sloegen op de harde zandplaten van het wad. Mogelijk gaan we nog even aan land op de drooggevallen zandplaat 'de Moker'.
Na het verhaal van Albert Buursma wordt verder gevaren naar Engelsmanplaat. Hier zal Klaas Wiersma van Stichting Maritieme Archeologie een lezing geven over hun zoektocht naar de verloren schepen van Paesens-Moddergat. Tot onze verrassing werden we tijdens ons onderzoek geconfronteerd met een Engelse Wellington bommenwerper! We sluiten niet uit dat we nog meer verrassingen tegenkomen.

ms. Boschwad voor de tocht op het wad

Albert Buursema vertelt over de scheepsrampen op het wad.

Vrijdag 17 AUGUSTUS en 12 OKTOBER 2018 om 17:30 uur vertrekt de *'*Boschwad*'* uit Lauwersoog. Naast de twee lezingen is er ruimte om een wandeling te maken op Engelsmanplaat onder begeleiding van een gids van de Waddenvereniging. En op zoek te gaan naar sporen van onze verdronken geschiedenis.
Kosten voor deelname aan deze unieke tocht bedragen slechts € 50,-. Hiermee wordt middels crowdfunding tevens bijgedragen aan het door 'Stichting Maritieme Archeologie' uit te voeren onderzoek in het gebied van de voormalige Rede van Paesens en daar omheen naar de verloren schepen van Moddergat. Dit onderzoek richt zich op het mogelijke aanwezigheid van restanten van schepen van de verdwenen vissersvloot van Paesens. Het onderzoek wordt uitgevoerd door vrijwilligers in de maritieme archeologie in samenwerking met de Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water (LWAOW) en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE).
Voor deelname aan deze unieke lezingen over de geschiedenis van - en op het wad zijn slechts 50 plaatsen op de *'Boschwad'* beschikbaar.
Meer informatie en reserveringen via: info@stichtingmaritiemearcheologie.nl en/of door overmaking van € 50,- euro op IBAN:NL46 TRIO 0338 7788 88 onder vermelding van uw naam en de gewenste datum.

5. Interessante publicaties maritieme archeologie

Voor geïnteresseerden in de maritieme archeologie en ons maritiem cultureel erfgoed willen we wijzen op de rijkgeïllustreerde publicatie van Arent D. Vos***, Onderwaterarcheologie op de Rede van Texel. Waardestellende onderzoeken in de westelijke Waddenzee (Burgzand),*** **(NAR041, Amersfoort 2012)** van bijna 400 bladzijden. De informatie is vergaard gedurende vele maanden en jaren archeologisch onderzoek onder water. Je vind er informatie over de onderzochte scheepswrakken, de gebruikte methoden en technieken en verkregen inzichten over natuurlijke processen als verstoorder, de rol van "menselijke ingrepen op grote afstand in plaats en tijd".
Daarnaast staan er natuurlijk ook gewoon leuke verhalen in over de rijke variatie van interessante vondsten. Deze publicatie is ook digitaal te raadplegen en te downloaden op:
http://publicaties.cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/publications/vos_2012_nar_41_onderwaterarcheologie_op_de_rede_van_texel_2.pdf

Op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn bij 'Publicaties' meer interessante uitgaven te raadplegen en/of te down-loaden. Zie bijvoorbeeld ook:
http://publicaties.cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/publications/ram174-ritthem.pdf

Activiteiten van de LWAOW worden ondersteund door:

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Periplus Archeomare

ADC Maritiem

Stichting ter Bevordering van de Onderwater- en Scheepsarcheologie (BOS)

Baars-CIPRO
Civil Engineering
Professional Diving